

בין תעמולה להסתה: להפוך אדם לרוצח פוליטי

גם הרוצח של יצחק רבין, עד אותו ערב בכיכר, נחשב כנראה לאדם נורמטיבי. אבל תעמולה שיטתית ומוכוונת-מטרה לאורך זמן מולידה שנהא תהומית, שעלולה להסתיים באסון. תחשבו על זה בפעם הבאה כשאתם שומעים "מפיצי מחלות", "בוגדים", "אנארכיסטים" ו"חייזרים" פרופ' יורם יובל | 05.11.20 | 05:33

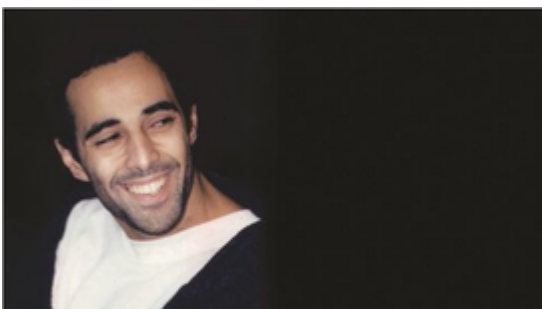
השבוע מלאו 25 שנים לרצח של רב-אלוף וראש ממשלת ישראל יצחק רבין. ככתוב, "חבל על דאבדין ולא משתכחין, חבל על דאבדין" (סנהדרין, קי"א, א). עד כמה השפיעה ההסתה שהתנהלה נגד רבין בחודשים האחרונים לחייו על מעשה הרצח עצמו? איפה, אם בכלל, עובר הגבול בין תעמולה לגיטימית לבין הסתה מסוכנת? ועד כמה השיח הפוליטי בישראל של היום הוא שיח של הסתה? ובאופן ספציפי, האם המשפטים הבאים מהווים הסתה? "הם שכחו מה זה להיות יהודים" "הם מפיצי מחלות" "כולנו רואים את החייזרים האלה בהפגנות" "נמאס כבר, גם לנו מותר לקרוא להם בוגדים" "הם פורעים אנרכיסטים מפיצי קורונה" על פי סקר של המכון הישראלי לדמוקרטיה שנערך לפני שלושה שבועות, 86% מאנשי השמאל חשים שמתנהלת נגדם הסתה בימים אלה. אבל הם לא לבד: גם 81% מן החרדים, 70% מן הערבים ו-67% מאנשי הימין בארץ חשים כך. האם ייתכן שכולם צודקים? האם ישראל שטופה בהסתה? והאם, גם אם אין זו כוונתם של המסיתים, ההסתה שלהם עלולה להפוך אדם נורמטיבי לרוצח פוליטי? [...]

האם ההקשר החברתי, ובפרט הסתה שיטתית לאורך זמן, יכולים להפוך אדם נורמטיבי לרוצח? זו השאלה שעליה ניסה לענות פיליפ זימברדו, מחשובי הפסיכולוגים במאה ה-20. זימברדו חקר במשך עשרות שנים את הקשר בין המעשה העברייני לבין הקונטקסט החברתי שבו הוא מתרחש. מסקנות המחקר שלו הן חד-משמעיות: בכל אחד מאיתנו, לא משנה כמה נורמטיבי וישר, עלול להתרחש תהליך מחשבתי שיסתיים בעשיית מעשי זוועה, בהינתן סיטואציה חריגה ותעמולה מתאימה לאורך זמן. [...]

היום אין ספק: תעמולה שיטתית ומוכוונת-מטרה לאורך זמן יכולה להביא גם אנשים נורמטיביים לכלל שנהא תהומית, שעלולה להסתיים ברצח. [...]

לפי זימברדו, קיימים קווים מנחים ליצירת הדימוי השטני לקורבן ההסתה, דימוי שמכשיר את הקרקע ואת הלבבות לאלימות נגדו. המשותף לכולם – הם שוללים ממנו את האנושיות. הם מתארים אותו כזר, תוקפני, בוגדני, מתנשא, מלוכלך, מפיץ מחלות, וחסר אלוהים. נשמע מוכר?

דה-הומניזציה מפשיטה את הקורבן מאיכויותיו האנושיות. היא מתייגת אותו כזר ושונה מאיתנו, וכשייך לקטגוריה אחרת, שטנית ומסוכנת. תהליך זה, כאשר הוא מתמשך לאורך זמן וחוזרות עליו שוב ושוב דמויות שנחשבות לסמכותיות, כגון מנהיגים ורבנים – מסיר עכבות, מלהיט יצרים, ומאפשר מעשים של אכזריות קיצונית על ידי אנשים נורמטיביים.

בין תעמולה להסתה: להפוך אדם לרוצח פוליטי
יאל עמיר רצח פוליטי

/ynet/ Nov 5, 2020

למאמר המלא